

□ □ VRIJ □ □

DOOR P. ROOSENBURG.

LIEVE Marie,

Vanmorgen is Jacqueline begraven. Het geeft een onwennige leegte in huis, waar de stilte hoorbaar is. En daarvan wil ik nu profiteeren om voor den eersten en eenigen keer van mijn leven de waarheid, de heele waarheid te zeggen. Je moet ervoor zorgen, dat deze brief niet tijdens of na je leven in andere handen valt. Ik schrijf hem gedreven, door een onweerstaanbare behoefte eens en voor altijd mijn hart te luchten. Want wat nu volgt, kan ik zelfs aan Bettie niet zeggen.

Ik ben nu vrij, voor Bettie en mij ligt de weg open. Patet via.

Logisch gesproken en gedacht moest ik nu gelukkig zijn. Maar de last van deze jaren is zwaarder dan ooit op me. Ik kan het feit, dat ik gelukkig ga zijn nog niet aanvaarden. Ik ben als een, die te lang heeft uitgezien in angst en donker en nu de oogen sluit voor de te onverwacht en te sterk lichtende horizon.

Laat ik je nu maar alles zeggen en in volgorde. Je bent mijn zuster en mijn oudste en vertrouwdste vriend. Jij bent ook de eenige, die weet van Bettie en mij. Veel van Jacqueline en mij is je bekend, maar niet alles. Dat zal nu komen.

Het groote ongeluk, de pest van mijn leven is, dat ik te vroeg succes heb gehad. Ik verdiende al tamelijk ruim mijn brood met mijn schilderijen toen ik twintig was. Het succes van een kunstenaar is de buit van de wereld. Je moet sterk staan om er tegen te kunnen. Er zijn er, die eraan ten gronde gaan, omdat hun slappe beenen de weelde niet kunnen dragen ook op later leeftijd. Dan is het een quaestie van vrouwen, feesten, drank of spel. Soms ook de behoefte aan luxe als verpoozing voor de te groote inspanning.

Met mij is het anders gegaan. Jacqueline wilde met me trouwen. Ze was royaal opgevoed, al had de familie geen fortuin. Haar vader verdiende veel en gaf het uit. Zij was, als jongste en meisje alleen met vier broers, schromelijk verwend en kreeg in alles haar zin. Ik was in dien tijd een soort phenomeen. Er werd in couranten en weekbladen over me geschreven. Sommigen hemelden me op, als de nieuwe man, die het heil van de toekomst zou brengen. De rest verguisde me. Door die bestrijding vooral is veel reclame voor me gemaakt. Kunstliefhebbers met geavanceerde ideeën kochten van me. De heele zaak was aan het rollen gebracht door een relletje opgezet door jeugdige kornuiten, die op een tentoonstelling manifesteerden tegen den toen invloedrijken criticus

van een courant, die op mijn werk had afgegeven. Het was en lijkt nu nog een relletje zonder beteekenis. Maar het heeft gevolgen gehad, groote, te groote gevolgen.

Ik vond dat succes, zooals ik toen zei, „fijn”. Nu, vijftwintig jaar later, komt het niet bij me op, ook het beste, wat me gebeurt, „fijn” te noemen. Maar ik had en heb als jij van onze Moeder de eigenschap nooit tevreden te zijn over mezelf en vooral niet over mijn werk. Ik vond het dus „fijn” en daar bleef het bij. Verder werkte ik harder dan ooit. Zooals ik gezegd heb, Jacqueline wilde met me trouwen. Ze was mooi, fijn en tenger, ze had iets bekoorlijks Oostersch, vooral voor mijn schildersoog. Ik vraag me nu nog af of er geen Joodsch bloed zit in haar familie. Ze flirtte met me, daarin was ze ver. Ik heb altijd warm bloed gehad en ik was er gevoelig voor. Ik merkte het en vertelde haar op een goeden dag, dat ik niet aan trouwen kon denken, dat ik voorloopig voor mijn werk moest leven. Ik was toen van plan naar Parijs te gaan en naar Spanje, ik voelde, dat ik het noodig had. Maar Jacqueline zette door. Ik werd verliefd, hevig brandend verliefd zooals je dat bent op je twintigste jaar. Ze zag het en flirtte harder dan ooit. Ze manoeuvreerde goed. Haar moeder betrapte ons bij een zoenpartij. Ik voelde me schuldig, dacht dat ik het meisje had gecompromitteerd. Er was kwestie van een engagement en trouwen. Herinner je je nog hoe trotsch Vader was op de deftige familie van zijn zoon? Ik weet nu, dat ik er toen uit had moeten loopen, maar in dien tijd dacht ik aan mijn moreele verplichtingen.

Kees en Henriette zijn in de drie eerste jaren van ons huwelijk op de wereld gekomen. Kees was van mij, weet je nog hoe hij zoet zat te teekenen toen hij zeven jaar was en hoe verrassende dingen hij vond? Maar Henriette was van Jacqueline, zij is het gebleven. Ze heeft een man van haar soort. Zij en ik hebben niets gemeen. Kees is dood, het portretje, dat ik van hem geschilderd heb op zijn doodsbed, hangt dicht bij me. Nu nog moet ik er naar kijken om te weten, dat hij niet terug komt.

Ons huwelijk is nooit heelemaal goed geweest. Wij stonden te ver van elkaar. Jacqueline hield wel van mijn werk, zooals ze van zooveel dingen wel hield. Maar ze was te veel op eigen genot, op vlotte bevrediging gesteld om ook maar in de verte te kunnen vermoeden wat een kunstenaar is. Ik was te jong, zat te diep in mijn werk om veel zorg voor haar te kunnen hebben. Ze hinderde en irriteerde me, er waren scènes. We hadden materieel moeilijke tijden. Ik heb les gegeven om mijn vrouw en kinderen te onderhouden. In dien tijd werd ik verteerd door een verlangen naar licht en lucht, naar het Zuiden. Ik werkte als een bezetene. Ik sprak niet meer tegen Jacqueline dagen lang. Ze kon geen japonnen koopen, niet uitgaan, niet flirten. Ik heb haar nooit gezegd uit een soort ridderlijkheid, dat zij had willen trouwen, ik niet. Nu verweet ze me ons huwelijk,

ze had razende driftbuien. Tot haar eer moet ik zeggen, dat ze den schijn tegenover de buitenwereld ophield. Ik was in dien tijd verbeterd, ellendig, had dikwijls het gevoel levend gevild te worden. Als ik toen mijn kleinen, zachten Kees niet gehad had, was ik er vandoor gegaan als een oplichter.

Daarna kwam weer een tijd, dat het materieel beter ging. Ik had een paar redelijk goed betaalde portretten geschilderd. De modellen had ik zelf gekozen. Ze interesseerden me. Jacqueline trok er op uit en bezorgde me bestellingen. Ze was woedend als ik er een weigerde. Maar ik wilde m'n tijd niet verknoeien. Er zijn gekke dingen gebeurd. Herinner je nog het portret van dien gevierden legatiesecretaris, waar ik de onbenulligheid zoo dik had opgelegd, dat iedereen weg was van den lach? Het was meer een caricatuur dan een portret. De man zelf zag het niet, maar ieder ander wel. 't Ding heeft sensatie gemaakt op een tentoonstelling van Arti. De menschen werden bang voor me en daar hadden ze niet heelemaal ongelijk in.

Jacqueline kon niet verkroppen, dat ik pertinent weigerde meer portretten te maken dan noodig was om doodeenvoudig te leven. Ze heeft van alles geprobeerd. Het eenige gevolg was, dat we hoe langer hoe verder uit elkaar raakten. Ik ging in mijn atelier slapen. In dien tijd is Bettie in mijn leven gekomen. Je weet hoe, ik hoef 't je niet te herhalen. Voor haar heb ik gedaan, wat ik Jacqueline altijd geweigerd had, ik heb net zoo lang geschipperd tot ik genoeg geld bij elkaar had voor een reis naar het Zuiden. In die maanden heb ik ervaren, Marie, wat liefde voor een man en vooral voor een kunstenaar kan beteekenen. Ik leed wel onder het besef van het tijdelijke, van het voorloopige van ons samenzijn, juist in die dingen willen niet meer jonge mannen misschien meer dan vrouwen, de bestendigheid en de verzekerdheid van den duur tot het einde, maar hoe onnoemelijk gelukkig ben ik geweest! En hoe hebben haar bloeiende vrouwelijkheid, haar teederheid, haar schoonheid, haar hartstocht me verrijkt! Ik steeg in mijn werk tot hoogten, die ik nooit had gekend. Ik werkte misschien minder, maar oneindig veel beter en gemakkelijker.

Toen ik thuis kwam heb ik alles aan Jacqueline verteld. Wij zijn overeengekomen niet te scheiden. Ik kon niet twee gezinnen onderhouden, haar familie kon niet helpen. Bovendien waren er de kinderen.

Kees is spoedig daarna gestorven. Zijn dood heeft Jacqueline en mij niet tot elkaar gebracht. Zij heeft een amant genomen, een getrouwd man. Maar ook hierin heeft ze altijd den schijn weten op te houden. Nu ik erop terugzie, moet ik wel erkennen, dat zij een vrouw was, die wist hoe te handelen in het leven. Henriette groeide op, meer en meer het evenbeeld van haar moeder. Ze stelde geen belang in kunst, ze vroeg nooit m'n schilderijen te zien. Ze is nu getrouwd met haar handelsmeneer en ik wensch haar alle mogelijke goeds toe. Ze interesseert me

niet, ik ben een slecht vader. Keesje heeft alles van me meegenomen.

Bettie woont in Den Haag, ik in Amsterdam. We schrijven elkaar, veel en geregeld. Iederen zomer reizen we met elkaar. Ik verdien nu veel geld. Jacqueline is jarenlang ziek geweest, het heeft haar aan niets ontbroken. Ik heb veel, meisje, mijn werk, liefde, welstand. Ik zal nu ook wel een bestendig geluk kennen. Toch moet ik je eerlijk bekennen, dat ik er niet zooveel meer van verwacht. Bettie is me zeer lief, 't ontroerde me laatst witte haren bij haar te vinden en fijne rimpels om haar oogen. Maar weet je, de illusie, het vuur is eraf. Mijn eenige, echte hartstocht is mijn werk. Misschien krijg ik nog wel een kind van Bettie, ze is nog maar zes en dertig. Maar ik verlang er niet naar, zij wel. Ons samenzijn is tot nu toe het loon geweest voor ontbering en doorgestane ellende. Het was een uitzonderingstoestand, een feest. Nu zal het dagelijksch samenleven worden, met dagelijksche kleine vreugd en dagelijksche kleine beslommering. Ik ben er een beetje bang voor.

Laat ik niet te pessimist worden. In ieder geval ben ik vrij.

Omhelsd door je

ADRIAAN.

